

για τη δολοφονία της Ειρήνης στην Πετρούπολη

Πρωί Τετάρτης 30 Αυγούστου 2017, Πετρούπολη.

Τα δημοσιεύματα κάνουν λόγο για πυρκαγιά σε διαμέρισμα και απεγκλωβισμό δύο ατόμων αναίσθητων, πατέρα και κόρης. Σύντομα αποκαλύπτεται ότι η πυρκαγιά μπήκε σε μια προσπάθεια του πατέρα να καλύψει την απόπειρα δολοφονίας κατά της κόρης του. Ενδοοικογενειακή βία, ψυχική διαταραχή του δράστη, συχνοί καυγάδες πίσω από κλειστές πόρτες, "διαλυμένη" οικογένεια: όλα αυτά και πολλά άλλα επιστρατεύτηκαν από τις μιντιακές μηχανές του θεάματος για να κρατήσουν το τηλεοπτικό ενδιαφέρον αμείωτο -λες και πρόκειται για σίριαλ. Λίγες μέρες αργότερα, η γυναίκα εκπνέει στο νοσοκομείο. Και κάπου εκεί το σοκ και η θλίψη για το "θάνατο της 18χρονης" εξαντλούνται και η υπόθεση παύει προς το παρόν να επενδύεται με την απαραίτητη δόση ίντριγκας.

Και κάπως έτσι η είδηση της δολοφονίας της κόρης από τον πατέρα περνάει στη σφαίρα της λήθης, αφού αναδείχτηκε ως ένα ακόμα τραγικό, μεμονωμένο γεγονός, μία εξαίρεση στον αδιατάραχτο κύκλο των κυρίαρχων κανονικοτήτων.

Η πατριαρχική βία δεν είναι η εξαίρεση. Μιλώντας για τη δολοφονία στην Πετρούπολη ανασύρουμε κάποια από εκείνα τα περιστατικά που δεν βγήκαν ποτέ από το σκοτάδι, τους ξυλοδαρμούς, τους βιασμούς, τους θανάτους γυναικών από άντρες- πατεράδες, συντρόφους, συζύγους, συγγενείς. **Τέτοια περιστατικά συμβαίνουν συστηματικά, και όχι από μια ειδική κατηγορία αντρών.** Ακόμα και όταν δημοσιεύονται, εγγράφονται στην κοινωνική μνήμη ως τραγωδίες, ως "εγκλήματα πάθους" και τις περισσότερες φορές αφήνεται να εννοηθεί ότι η γυναίκα είναι αυτή που προκάλεσε το βιασμό, τον ξυλοδαρμό, το θάνατό της. **Στην πραγματικότητα, όμως, μιλάμε για έμφυλη βία, επιβολή λεκτική, σωματική και ψυχολογική, που ασκείται από άνδρες κατά γυναικών, στη βάση ακριβώς του φύλου, της έμφυλης ιδιότητάς τους και των συνεπαγομένων της, των διακρίσεων, των προνομίων και των περιορισμών που οι έμφυλοι ρόλοι παράγουν.** Σε ένα πατριαρχικό καθεστώς, από την οικογένεια και το σχολείο, μέχρι τους εργασιακούς χώρους και τις ερωτικές σχέσεις **αναπαράγονται και φυσικοποιούνται οι σχέσεις εξουσίας και εκμετάλλευσης** και οι ρόλοι με βάση το δίπολο άντρας-γυναίκα. Τα αρρενωπά χαρακτηριστικά εξυψώνονται σε συνώνυμα της δύναμης και της υπεροχής και τα θηλυκά κατασκευάζονται ως ταυτόσημα της αδυναμίας και της υποταγής. Τα αντρικά πειράγματα, οι χειρονομίες, οι επιθέσεις υλικοποιούν αυτές τις έμφυλες ανισότητες, κατοχυρώνουν την αντρική υπεροχή και λειτουργούν ως μέσα επιβολής και πειθάρχησης των γυναικείων σωμάτων. Η απόκρυψη της έμφυλης διάστασης της βίας στο πλαίσιο του οικογενειακού περιβάλλοντος υπό το όνομα "ενδοοικογενειακή βία" -σαν να πρόκειται για αυτοφυές, φυσικό φαινόμενο της οικογένειας- λειτουργεί υπέρ της προστασίας και της διαιώνισης των σκληρών παιχνιδιών εξουσίας εντός του οικιακού χώρου. Η "ενδοοικογενειακή βία" γίνεται εξαίρεση βίας. Στα σκοτάδια της οικίας όλα επιτρέπονται και δικαιολογούνται. Αποδέκτες της είναι πάντα γυναίκες και παιδιά, αυτές δηλαδή που η πατριαρχία "βλέπει" όχι μόνο ως αδύναμες αλλά και κατώτερες, υπό την εξουσία και την ιδιοκτησία του άνδρα-οικογενειάρχη.

Η οικογενειακή ασφυξία δεν είναι η εξαίρεση. Η οικογένεια, κατοχυρωμένη στις κοινωνικές συνειδήσεις ως ιεροποιημένο σύμβολο, προαιώνιο και αμετάβλητο εμφανίζεται ως ο αποκλειστικός τόπος φροντίδας και αγάπης, ως ο απόλυτος σκοπός ζωής του ανθρώπου. Οι συγγενικές σχέσεις δύσκολα επιδέχονται αμφισβήτησης και κριτικής. Τι κι αν εντός της οικογενειακής δομής μαθαίνουμε να μετράμε την αγάπη και το νοιάξιμο με παρατηρήσεις, ταπεινώσεις, χαστούκια, φωνές και επιβολή... **Η οικογένεια είναι ο τόπος όπου η βία κανονικοποιείται, και μάλιστα της προσδίδεται και εκπαιδευτικός χαρακτήρας**: εκεί μαθαίνεις ότι οι εγκλήσεις, οι πειθαρχικές τιμωρίες, το ξύλο συμβαίνουν για να γίνεις "καλός άνθρωπος". **Στον στενό οικογενειακό κύκλο "χτίζονται" όλοι εκείνοι οι διαχωρισμοί με βάση το φύλο και την ηλικία, εκεί συμβαίνει για πρώτη φορά ο έμφυλος καταμερισμός της εργασίας** (διάκριση αντρικών και γυναικείων δουλειών), **εκεί εμπεδώνονται οι σχέσεις ιεραρχίας, καταπίεσης και υποταγής**. Και η διαδικασία αυτή συνεχίζεται στο σχολείο, την εργασία, τις σχέσεις μας για να γίνει τελικά όρος ζωής. Ειδικότερα, οι λεγόμενοι δεσμοί αίματος των παιδιών με τους γονείς δημιουργούν εκ των προτέρων μια σχέση εξουσίας που

διαπερνάει όλη την ύπαρξη των μελών σε όλη τη διάρκεια της ζωής και που **εδράζεται σε μία αυτοματοποιημένη ενεργοποίηση συναισθημάτων αφοσίωσης και εξάρτησης και γι αυτό σε μια αέναη παραγωγή ενοχών**, με την παραμικρή αμφισβήτηση του "ιερού" της οικογένειας. Δεν είναι μόνο η φυσική βία, αλλά και η λεκτική, η ψυχολογική, οι μικροί και μεγάλοι καταναγκασμοί που επιβάλλει η οικογένεια -η επιβολή έχει πρότυπα εμφάνισης, ντυσίματος, συμπεριφοράς, έχει δεσμεύσεις, επιχειρεί να καθορίσει όλες μας τις επιλογές -από τη σχολή, τη δουλειά, τους φίλους και τον/την σύντροφό μας, την ίδια τη σεξουαλικότητά μας. Εκείνες/οι που θα αμφισβητήσουν ή θα αποδράσουν από το πλέγμα των οικογενειακών σχέσεων παραβιάζουν τη σκληρή ηθική της οικογένειας, του θεσμού που θεμελιώνει τις ταξικές, ηλικιακές και έμφυλες διαιρέσεις, και γι αυτό θα στοχοποιηθούν για να συμμορφωθούν.

Η νεαρή γυναίκα που δολοφονήθηκε από τον πατέρα της ήταν ένας τέτοιος παραβάτης. Λόγω θέσης, ως γυναίκα, και βούλησης, ως παιδί που τάχθηκε υπέρ ενός διαζυγίου, ως άνθρωπος που θέλησε να ορίσει η ίδια τη ζωή της και επέλεξε σύντροφο που δεν ήταν της αρεσκείας του πατέρα της -τα μίντια επανέλαβαν ξανά και ξανά ότι επρόκειτο για κάποιον αλβανικής καταγωγής- συνόψισε το τερατουργικό, αυτό **της αμφισβήτησης των αυστηρών ιεραρχιών και καταναγκασμών της οικογενειακής δομής και γι αυτό τιμωρήθηκε παραδειγματικά**, με την απώλεια της ζωής της.

Μπροστά σ' αυτόν τον "ιερό" σκοπό της αναπαραγωγής της ίδιας της κοινωνίας και των "αξιών" της, η προστασία και **η ιδιωτικότητα της οικογένειας ανάγεται σε ύψιστο και απαραβίαστο χαρακτηριστικό της**. Οι συγγενείς, οι γείτονες και οι φίλοι οφείλουν να μην παρεμβαίνουν στα "εν οίκω" -ακόμη και όταν "εν οίκω" τελούνται συναισθηματικοί εκβιασμοί, ξυλοδαρμοί, βιασμοί, δολοφονίες. Κανείς δεν θα τους κατηγορήσει για τη σιωπή τους, ελάχιστοι θα μιλήσουν για συνενοχή. Σε καμία άλλη συνθήκη η αδιαφορία δεν είναι τόσο αποδεκτή, ενίοτε ακόμη και επιβεβλημένη, όσο στα εγκλήματα που τελούνται στο πλαίσιο της οικογένειας -θα μας φαινόταν το ίδιο να έμενε αμέτοχη η γειτονιά αν, αντί για τον ξυλοδαρμό μιας γυναίκας από την πατέρα της, μιλούσαμε, λόγου χάρη, για ένα τροχαίο ατύχημα;

Η δολοφονία της νεαρής γυναίκας από τον πατέρα της φέτος το καλοκαίρι αποτελεί μια ιδιαίτερη στιγμή στα ατελείωτα περιστατικά έμφυλης-πατριαρχικής βίας που συμβαίνουν καθημερινά γύρω μας. **Μέσα από την ταυτότητα του ψυχασθενούς που αποδόθηκε στον πατέρα, αποσιωπήθηκε και πάλι η έμφυλη διάσταση της βίας ως δομικό συστατικό της οικογένειας.** Χρειάζεται να σταθούμε περισσότερο στο σημείο αυτό. Παρά την κατώτερη θέση της γυναίκας και των παιδιών στην πατριαρχική κοινωνία, στην κυρίαρχη ρητορική δεν νοείται οι παιδοκτόνοι, βιαστές, δράστες ξυλοδαρμών και άλλα τέτοια αποβράσματα, να είναι "κανονικοί" άνθρωποι. **Όλα τα αιχμηρά περιστατικά αποδίδονται σε "ανθρώπους-τέρατα", σε "ανώμαλους" ώστε να μην διασαλευτούν οι κανονικότητες και να μην αμφισβητηθούν οι ρόλοι και οι ιδιότητες που επιβάλλονται βάσει του φύλου.** Από τη μία, αναπαράγεται το στερεοτυπικό σχήμα ότι όλοι οι άνθρωποι που αντιμετωπίζουν "ψυχιατρικά προβλήματα" είναι εν δυνάμει δολοφόνοι. Από την άλλη, **οι "ψυχικά διαταραγμένοι" βγαίνουν εκτός της κοινωνικής σφαίρας και τέτοιου είδους προβλήματα αποκόπτονται από το σύστημα κοινωνικής οργάνωσης και τις πολιτικοοικονομικές συνθήκες που τα παράγουν και τα τροφοδοτούν και υποβιβάζονται σε εξαιρετικές περιπτώσεις και παρεκκλίσεις**. Στο συγκεκριμένο γεγονός, οι μιντιακές αναφορές για "ψυχικές διαταραχές" που ενδεχομένως αντιμετώπιζε ο δράστης στο παρελθόν, το μόνο που καταφέρνουν είναι να συσκοτίζουν τις πραγματικές αιτίες των ξυλοδαρμών στη σύζυγό του και της ίδιας της δολοφονίας της κόρης του.

Να τελειώνουμε, λοιπόν, με τα παραμύθια και τους "δράκους". **Η έμφυλη βία έχει δρώντα υποκείμενα, ασκείται από άντρες κανονικούς, φυσιολογικούς.** Από την υποτίμηση ή τη σεξουαλική παρενόχληση στο εργασιακό περιβάλλον ή στο δρόμο, τους ξυλοδαρμούς από συντρόφους και πατεράδες, ως τους βιασμούς ή τις δολοφονίες που τα μίντια βαφτίζουν "εγκλήματα πάθους", η ένταση διαφέρει, αυτό που όμως μένει αμετάβλητο είναι ότι η έμφυλη βία είναι μια πραγματικότητα για όλες μας και για όλους εκείνους που δεν "χωράνε" ή δεν ανταποκρίνονται στα πρότυπα της αρρενωπότητας. **Ο σεξισμός δεν είναι μεταφυσική οντότητα, έχει σώματα ταπεινωμένα, κακοποιημένα, βιασμένα, από άντρες παλικαράδες, λεβέντες, ομοφοβικούς, μάτσο, βιαστές, πορνοπελάτες... Να σπάσουμε τα τείχη της ιδιωτικότητας της οικογένειας, να σπάσουμε το καθεστώς της εξατομίκευσης, την κανονικοποίηση της αδιαφορίας. Ενάντια στην πατριαρχία και το σεξισμό, να μην αφήνουμε καμία μόνη της. Να στήσουμε σχέσεις αλληλεγγύης και ουσιαστικής φροντίδας. Στον αντίποδα των επιβεβλημένων οικογενειακών σχέσεων, να είμαστε ο ένας δίπλα στην άλλη. Με κάθε τρόπο, με τα μέσα που καθεμία και καθένας από εμάς διαθέτει, να εναντιωθούμε στην έμφυλη καταπίεση. Με όρους συλλογικούς και ακηδεμόνευτους, να στήσουμε τα ζωντανά μας οδοφράγματα ενάντια στις επιβολές που δεχόμαστε. Να επιτεθούμε σε καθετί που μας καταπιέζει. Να τελειώνουμε με το σεξισμό και τη βία που παράγει.**

ΘΕΡΣΙΤΗΣ χώρος ραδιουργίας και ανατροπής, Νέστορος και Ευαγγελιστρίας, Ίλιον, thersitis.espiv.net